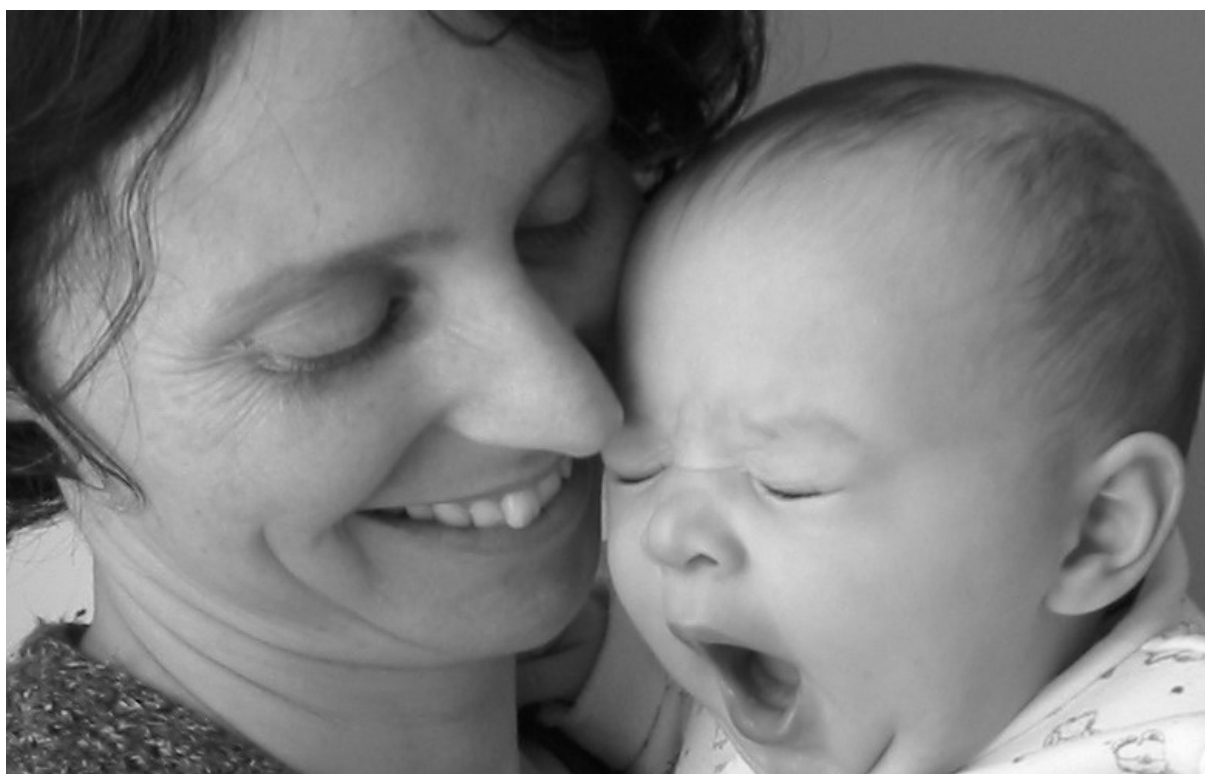

מדריך להורים

לבחירת מסגרת חינוכית-טיפולית בגיל הרך

בעריכת ©
אורית שפירא
לילך כהן
יפית שרף
נעה גל

אנו רוצות להודות לכל מי שעזר, העיר והאיר במהלך כתיבת המדריך
במיוחד לחנה צור, ליהי גת, תמי אלמוג ונורית טננבוים.
תודה מיוחדת לנילי שרון.

המדריך להורים מוגש חינם כשירות לציבור ההורים
הוא מיועד לשימוש אישי בלבד.
אין להעתיק ולפרסם חלקים ממנו ללא רשות מן העורכות
hamadrich2005@yahoo.com

להורים שלום,

אתם יוצאים לעבודה וחייבים למצוא "סידור" לילדכם. באיזור מגוריכם קיימות מספר מסגרות חינוכיות-טיפוליות ואתם מתלבטים:

איזו מסגרת היא המתאימה ביותר עבור ילדכם?

איך מחליטים בין מעון יום, משפחתון או גן פרטי?

איך תדעו שהמסגרת שבחרתם היא אכן מסגרת טובה ואיכותית לילדכם?

מטרת חוברת זו לעזור לכם לבחור מסגרת חינוכית-טיפולית איכותית המתאימה לילדכם. הערכה של איכות טיפול במסגרת חינוכית דורשת ידע מקצועי בהתפתחות ילדים וחינוך בגיל הרך. ניסינו בשאלון המצורף לפשט את מרכיבי איכות הטיפול לנושאים שניתן לבדוק אותם גם בעין בלתי מקצועית.

השאלון ארוך והמילוי שלו ידרוש מכם השקעת זמן ובילוי במסגרת אותה אתם בודקים. התלבטנו רבות לגבי האורך הרצוי של השאלון. לבסוף הכרענו בעד שאלון ארוך מהשיקול הבא: ילדכם עומד לבלות במסגרת חינוכית כ- 8 שעות ביום. אלה הן רוב שעות הערות שלו. לכן, חשוב שתעשו את הבחירה המתאימה ביותר עבורו. רשימת הגורמים שיש לבדוק במסגרת, על מנת להעריך אותה, היא ארוכה ומורכבת מאוד. הגורמים (בריאות בטיחות, המרחב החיצוני והפנימי בגן, האוירה בגן ועוד) קשורים זה בזה ולא ניתן לנתק אותם לכן, חשוב לנו שתהיו מודעים להם ותוכלו להעריך אותם.

טיפ: לקריאה קלה ונוחה יותר הדפיסו לעצמכם את המדריך

חשוב מאוד! אנא, קראו בעיון את ההוראות לפני שאתם ממלאים את השאלון

בהצלחה לכם ולילדכם

אורית¹, יפית², לילך³, ונעה⁴

¹ אורית שפירא, סטודנטית לתואר שני "מוסמך לגיל הרך", תוכנית שוורץ באוני' העברית ומדריכה התפתחותית לטיפוח שפתי לילדים בסיכון. בעלת תואר ראשון בחינוך מיוחד.

² יפית שרף, בוגרת תואר שני "מוסמך לגיל הרך", תוכנית שוורץ באוני' העברית בירושלים וגנת לגילאי שלוש-ארבע.

³ לילך כהן, סטודנטית לתואר שני "מוסמך לגיל הרך", תוכנית שוורץ באוני' העברית בירושלים וגנת לגילאי שנה-שנתיים.

⁴ נעה גל, בוגרת תואר שני "מוסמך לגיל הרך", תוכנית שוורץ באוני' העברית, מדריכה התפתחותית לטיפוח שפתי לילדים בסיכון ואימא לשני ילדים.

פעמים רבות אנו נתקלות בהורים השואלים שאלות כגון – "אז מה יותר חשוב - שהצוות יהיה חם ורגיש או מלמד ומעשיר?" – ואנחנו עונות – גם וגם. מסגרת חינוכית לילדים בגיל הרך צריכה להיות בראש ובראשונה מקום בטוח ונקי, מקום שבו הילד שלכם חש אהוב ורצוי והיכולות הרגשיות-חברתיות, הפיזיות והשכליות שלו מפותחות. מסגרת שיש בה איכות טיפול טובה צריכה לענות על כל התנאים הללו.

איכות טיפול – למה הכוונה?

"איכות טיפול" הוא מושג המגדיר מה הם חינוך וטיפול בילדים התורמים להתפתחות רגשית-חברתית, פיזית ושכלית של ילדים, ולחוויה הטובה שלהם במסגרת, ביום יום.

על פי מחקרים רבים שנערכו נמצא שישנו קשר בין מאפיינים מסוימים של המסגרת החינוכית לחינוך וטיפול איכותיים. המאפיינים מתחלקים לשתי קבוצות:

א. מאפיינים מבניים – המתייחסים לנושא בטיחות, בריאות, מספר הילדים במסגרת, מספר הילדים בקבוצה, היחס בין מספר הילדים למטפלות, הכשרה וניסיון של המטפלות, תנאי העסקה שלהן, סדר היום, הריהוט במסגרת החינוכית (כולל צעצועים ומשחקים) ועוד.

ב. מאפיינים תהליכיים – המתייחסים לאוירה ("אקלים רגשי") שמתקיימת במסגרת ומורכבת מהדרך בה המטפלות מתייחסות אחת אל השניה, כיצד הן מתייחסות לילדים בטיפולם: עד כמה הן חמות ורגישות וכיצד הילדים מתייחסים האחד כלפי השני.

כל המאפיינים הללו יכולים לספר לנו האם מסגרת חינוכית-טיפולית היא איכותית או לא.

על השאלון

השאלון מבוסס על כלים אקדמיים להערכת איכות טיפול במסגרות חינוכיות לגיל הרך, על ידע וניסיון שרכשנו במהלך הלימודים שלנו לתואר שני: "מוסמך בגיל הרך" במסגרת תוכנית שורץ באוניברסיטה העברית, על נסיוננו כנשות מקצוע בגיל הרך ועל נסיוננו האישי כאימהות.

תוכלו למצוא בשאלון את התנאים הבסיסיים ביותר המאפשרים מסגרת חינוכית באיכות טיפול סבירה – מבחינת בטיחות, בריאות ואוירה במסגרת. משמעות הדבר, שאם מסגרת לא עומדת בכל הסעיפים שצוינו כאן, ניתן להניח שהצוות שלה יתקשה להעניק לילדכם טיפול באיכות טובה.

עם זאת, ישנם ליקויים שניתנים לתיקון בכל מסגרת, ולכן, אם קיבלתם תשובה שלילית בסעיף העוסק ב"כיסוי ארגז החול בתום יום הפעילות" וכל שאר הסעיפים נמצאו תקינים, ניתן לחזור אל בעלת המסגרת ולדרוש שיתקן את הליקוי.

לעומת זאת, אם מצאתם מספר ליקויי בטיחות או התנהגות לא ראויה של מטפלות לילדים – סביר להניח שדובר בבעיה כוללנית יותר ומקום זה אינו מתאים לילדכם.

כיצד למלא את השאלון?

אתם מחפשים מסגרת חינוכית-טיפולית לילדכם לקראת שנה הבאה. ביקרתם ביקור ראשוני בארבע-חמש מסגרות שונות באיזור מגורכם. שתיים מצאו חן בעיניכם ואתם מתלבטים איזו מהן טובה יותר? לכל אחת מהמסגרות יש יתרונות ויש חסרונות – מה יותר חשוב?

בשלב זה, אחרי שכבר התרשמתם התרשמות ראשונית מן המסגרות, כדאי להגיע לביקור נוסף, ארוך יותר, עם השאלון לשתי המסגרות שאתם מתלבטים ביניהן (אנחנו לא ממליצות למלא את השאלון על יותר משתי מסגרות).

חשוב! למלא את השאלון כשאתם נוכחים במסגרת עצמה. הערכה שלנו היא, שמילוי השאלון אורך כשעתיים, כך שיתכן ותאלצו לפצל את הביקור שלכם לפעמיים. חשוב שתראו את המסגרת בשעות שונות של היום, כולל שהות בחצר הגן ובעת הארוחות.

השאלון מורכב משלושה חלקים –

- **החלק הראשון** מיועד למילוי ביחד עם בעלת המסגרת החינוכית והוא כולל מספר פרטים כלליים על המסגרת. ניתן למלא את החלק הראשון גם בשיחה טלפונית.
- **החלק השני** מיועד למילוי אישי שלכם בזמן שהות שלכם במסגרת והוא עוסק בהערכת איכות הטיפול במסגרת.
- **החלק השלישי** מיועד לבחינה של סוגיות שונות, שמנסיוננו עלולות להתגלות כבעיות בקשר עם הצוות החינוכי במסגרת. מומלץ למלא אותו על סמך ראיון עם מי שמטפל באופן ישיר בילדים בזמן שהות שלהם במסגרת, ועל סמך שיחות עם הורים לילדים שכבר מתחנכים במסגרת.

השאלון בנוי כדפי תצפית המחולקים למספר נושאים מרכזיים: בטיחות ובריאות, מרחב הגן וריהוט, חצר הגן, הקשר עם ההורים, האוירה בגן וכד'. לכל נושא יש מספר סעיפים המנוסחים כך שהתשובה עליהם ניתנת ב- "כן" או "לא".

הסעיפים מנוסחים כך שהתשובה הרצויה/הטובה תהיה "כן". כך שבסוף תהליך מילוי השאלון, אם תמצאו מסגרת שכל הסעיפים בשאלון שלה סומנו ב"כן" – סימן שבמסגרת קיימים התנאים **המאפשרים** איכות טיפול טובה. זה הזמן להתחיל לברר עם הגננת/מטפלת עמדות בנוגע לחינוך ילדים ולהעלות סוגיות החשובות לכם

(החלק השלישי של השאלון). המטרה שלנו היא, שבסוף מילוי השאלון יהיו בידכם מספיק נתונים על המסגרת על מנת לעשות החלטה מושכלת לגבי המסגרת המתאימה ביותר עבור ילדכם.

כמה מילים לפני שמתחילים:

בחירת מסגרת חינוכית עבור ילד היא משימה קשה, מעייפת ומתישה, אבל זו גם משימה חשובה מאוד. המסגרת החינוכית שאותה תבחרו תהיה "הבית השני" לילדכם. הוא יבלה בה את רוב שעות הערות שלו, מטופל ומחונך על ידי מבוגרים שאינם בני משפחתו. לכן, כדאי וחשוב לבחור בקפידה ולהשקיע זמן בבחינת המסגרת. מטרת חוברת זו להקל עליכם את תהליך הבחירה – להביא לכם את המידע לגבי סוגי המסגרות הקיימים ולכוון אתכם לשאול את השאלות, שיעזרו לכם בתהליך הבחירה.

לתשומת לבכם – אתם אלה המכירים את ילדכם באופן הטוב ביותר. לכן בתהליך בחירת המסגרת חשוב להתייחס גם למאפיינים האינדיבידואליים של ילדכם, ולבחון האם המסגרת יכולה לתת להם מענה. לדוגמה, אם ילדכם זקוק להרבה תנועה – האם המרחב בכיתה ובחצר מאפשרים זאת? ; אם ילדכם זקוק לפינה שקטה כדי להרגע ולהיות קצת עם עצמו, האם קיימות פינות כאלו במסגרת? האם מאפשרים לילדים להיות שם? וכדומה.

**קיראו את השאלון לפחות פעם אחת לפני שאתם מגיעים למסגרת
הדבר יקל עליכם בעת המילוי.**

וכמעט כל מה שרציתם לדעת ולא העזתם לשאול על... מסגרות חינוכיות לגיל הרך בישראל

במדינת ישראל קיימים ארבעה סוגי מסגרות (לא כולל מטפלות בתשלום המטפלות בילד אחד) המספקים שירות חינוכי לילדים בגילאי לידה עד ארבע שנים: מעונות היום, משפחתונים "ציבוריים"⁵, משפחתונים פרטים וגנים פרטים.

אז מה הם ההבדלים בין המסגרות הללו?

מעונות היום והמשפחתונים ה"ציבוריים"

מעונות היום פועלים באישור ונמצאים תחת פיקוח של משרד התמ"ת⁶ ובפיקוח פנימי של אירגונים מפעילים כגון, ויצ"ו, נעמ"ת ועמותות נוספות⁷. המשפחתונים⁸ פועלים בפיקוח של משרד התמ"ת על ידי רכזות באמצעות הרשות המקומית או המתנ"סים. במערכת זו מתחנכים כ-84,000 ילדים בגילאי לידה עד גיל ארבע שנים. עלות חודשית של משפחתון ומעון יום בפיקוח נקבעת על ידי משרד התמ"ת ומשרד האוצר וכפופה לצו יציבות מחירים במצרכים ושירותים. עקב כך התשלום החודשי של מעונות היום והמשפחתונים המפוקחים נמוך, בדרך כלל, מתשלום חודשי עבור ילד בגן או משפחתון פרטיים שאינם בפיקוח. פירוט העלויות של מסגרות אלו ופרטים נוספים, ניתן למצוא באתר האינטרנט של משרד התעשייה, מסחר ותעסוקה⁹.

האגף "למעונות יום ומשפחתונים" במשרד התמ"ת מפקח על מעונות היום באמצעות מפקחות מטעמו, אך בשל מגבלות תקציביות מספרן של המפקחות אינו מספק. לכן, במידה ומתעוררת בעיה במעון ולא נענתם על ידי הנהלת המסגרת והדרג הפיקוחי של האירגון, ניתן לפנות למשרד התמ"ת ולבקש את התערבותם.

לתשומת לבכם! ניתן לפנות ישירות אל אגף למעונות יום ומשפחתונים במשרד התמ"ת במקרים בהם קיים חשד להתנהגות בלתי הולמת במסגרת החינוכית (כולל מסגרות פרטיות). את הפניות יש להעביר לכתובת הבאה: GranitB@moital.gov.il

⁵ בעלת משפחתון "ציבורי" היא למעשה, עצמאית המקיימת קשר המבוסס על חוזה עם הרשות המקומית או המתנ"ס
⁶ משרד התעשייה, מסחר ותעסוקה
⁷ עמותות הרשומות כחוק
⁸ שימו לב! מדובר על משפחתונים שנמצאים בהסדר עם הרשות המקומית ולא משפחתונים פרטיים
⁹ ראו עמוד "מידע שימושי באינטרנט"

הגדרות:

מעון יום הוא מסגרת חינוכית טיפולית המיועדת ל - 20 ילדים ויותר מלידה עד גיל שלוש שנים (במעונות מסוימים פועלת כיתת גן המיועדת לילדים בני 4). המעונות פועלים במתכונת יום ארוך ונקבעו בהם סידורי שינה מתאימים. מעונות היום מחוייבים לפעול בימים ובשעות שנקבעו כלהלן:

ימים א' - ה בין השעות 7:00 - 16:00

יום ו' וערב חג בין השעות 7:00 - 13:00

להלן התקנים הקיימים בישראל לגבי תפוסה וכוח אדם במעונות היום שבפיקוח משרד התמ"ת:

יחס מספרי ילדים: מטפלת	מספר המטפלות	גודל הקבוצה	
1: 7.5	1 מטפלת מוסמכת 1 עוזרת למטפלת	15 ילדים	כיתת תינוקות עד 15 חודש
1: 11	1 מטפלת מוסמכת 1 עוזרת למטפלת	22 ילדים	כיתת פעוטות עד 27 חודש
1: 13.5	1 מטפלת מוסמכת 1 עוזרת למטפלת	27 ילדים	כיתת פעוטות עד 36 חודש
1: 17.5	1 מטפלת מוסמכת 1 עוזרת למטפלת	35 ילדים	כיתת גן
	1 עוזרת למטפלת כללית 1 מבשלת 1 מנהלת		כוח אדם כללי

התפוסה בכיתות וכוח אדם במעונות היום של האירגונים אינם אידיאליים. תעריף לילד במסגרות אלו הינו נמוך בדרך כלל בעשרות אחוזים מתעריפים שנגבים במסגרות הפרטיות משום שהוא נגזר ישירות מתקני כוח אדם שנקבעו במעונות אלו.

להלן התקנים המקובלים בארצות רבות באירופה ובארה"ב:

יחס מספרי ילדים מטפלת	גודל קבוצה מירבי	גיל
1: 3	6	עד גיל שנתיים
1: 4	8	שנתיים- שלוש
1: 8	16	שלוש- ארבע
1: 9	18	ארבע-שש

חשוב! במדינת ישראל נדיר למצוא מסגרות העומדות בתקן כפי שמפורט בטבלה לעיל. לגודל הקבוצה חשיבות מרובה לאיכות טיפול. מחקרים רבים מצביעים על כך שככל שהקבוצה קטנה יותר כך איכות הטיפול טובה יותר. יחד עם זאת, אנו ממליצות לבחון כל מסגרת לגופה, תוך לקיחה בחשבון של סך כל מאפייני המסגרת.

משפחתון הוא מסגרת טיפולית - חינוכית לקבוצה של 5 ילדים מלידה עד גיל 3 שנים. המשפחתון פועל בביתה של המטפלת בפיקוח ובהנחיה של רכזת המשפחתונים. המשפחתונים מופעלים באמצעות מחלקת הרווחה של הרשות המקומית או המתנ"סים ונמצאים בפיקוח משרד התמ"ת. המשפחתונים פועלים במתכונת יום ארוך ונקבעו בהם סידורי שינה מתאימים. המשפחתונים מחוייבים לפעול בימים ובשעות שנקבעו כלהלן:

ימים א' - ה בין השעות 7:00 - 16:00

יום ו' וערב חג בין השעות 7:00 - 12:00

מסגרות פרטיות

חלק גדול מן הילדים במדינת ישראל, בגילאי לידה עד ארבע שנים מתחנכים במסגרת חינוכית פרטית (כולל מטפלות בתשלום). המסגרות הפרטיות כוללות מטפלות, גנים/פעוטונים פרטיים, גני קיבוצים¹⁰ ומשפחתונים פרטיים. מסגרות אלו אינן נמצאות בפיקוח של גורם חיצוני, וברוב המקרים גם לא בפיקוח פנימי.

חשוב! אירגון הגנים הפרטיים איננו גוף מפקח אלא, גוף שמטרתו להסדיר תנאי עבודה, חופשות והשתלמויות לגננות. לכן, במידה ואתם מכניסים את ילדכם למסגרת פרטית כלשהי – אתם ההורים צריכים לשמש כמפקחי המסגרת ולגלות עירנות לגבי המתרחש בה.

חקיקה ואכיפה:

במדינת ישראל קיים חוק המתייחס לפיקוח על מסגרות חינוכיות בגילאי לידה עד גיל שלוש שנים: חוק הפיקוח על מעונות. חוק זה מתייחס לכל המסגרות החינוכיות – הפרטיות לסוגיהן והציבוריות. חוק הפיקוח על מעונות מחייב כל מסגרת שיש בה 3 ילדים ומעלה לקבל רישוי להפעלה. בפועל, משרד התמ"ת אינו אוכף את החוק על מסגרות פרטיות ממחסור בכוח אדם ובתקציבים. נכון להיום, משרד התמ"ת נערך להסדרת הרישוי ולהחלת החובה בהחזקת רישיון על כלל המסגרות החינוכיות¹¹ לילדים בגילאי לידה ועד גיל שלוש שנים.

¹⁰ לא כל הקיבוצים מנהלים גנים פרטים, חלקם נמצאים תחת פיקוח של משרד התמ"ת. במידה ואתם מעוניינים לרשום את ילדכם לגן בקיבוץ – כדאי לבדוק האם מדובר בגן פרטי שאינו בפיקוח או מעון יום.
¹¹ לא כולל מטפלות המטפלות בילד אחד

חוק נוסף המתייחס למסגרות חינוכיות לילדים מעל גיל שלוש שנים הוא : חוק הפיקוח על בתי הספר. על פי חוק זה כל מסגרת חינוכית שבה מתחנכים 11 ילדים ויותר בני שלוש (ומעלה). חייבת להיות בפיקוח של משרד החינוך ולהעסיק גנת מוסמכת.

כיצד ניתן לפנות אלינו?

להלן כתובת האי-מייל שלנו – נשמח לענות על כל שאלה והתלבטות שתעלנה לגבי השאלון.

אנא ציינו בכותרת הנושא של המייל שלכם: "המדריך להורים": hamadrich2005@yahoo.com

את המדריך ניתן להוריד מהאתר הבא: <http://www.hamadrich.com>

עזרו לנו לשפר את "המדריך לבחירת מסגרת חינוכית-טיפולית"

מלאתם את השאלון? היו דברים שלא הבנתם? מצאתם טעויות? השאלון עזר לכם? נשמח לכל הערה והארה דרך כתובת האי מייל שלנו (מצוינת לעיל) על מנת שנוכל לשפר, לשנות ולהוסיף דברים במדריך לבחירת מסגרת חינוכית.

סדנאות "כיצד לבחור מסגרת חינוכית-טיפולית?"

במידה והנכם מעוניינים בסדנה לבחירת מסגרת חינוכית ניתן לפנות אלינו דרך המייל. קיום הסדנאות מותנה במספר מינימלי של משתתפים.

מידע שימושי באינטרנט

אתר משרד התעשייה, המסחר ותעסוקה, האגף למעונות יום ומשפחתונים :

<http://www.moital.gov.il/MEONOT-YOM>

אתר של נעמי"ת :

<http://www.naamat.org.il>

אתר של ויצ"ו :

<http://www.wizo.org/index.asp>

אתר של אמונה :

<http://www.emunah.org.il/web/index.asp?f=1>

אתר החברה למתנ"סים :

<http://www.matnasim.org.il>

אתר ארגון גני הילדים הפרטיים בישראל :

<http://www.irgun-haganim.co.il>

חוק הפיקוח על מעונות :

את לשון החוק ניתן למצוא באתר האגף למעונות יום ומשפחתונים (כתובת למעלה)

או בכתובת :

<http://www.molsa.gov.il/CagilaMikzoit/Takanon/documents/pdf/14.19.pdf>

חוק פיקוח על בתי הספר :

<http://planet.nana.co.il/hamadrich2005/Pikuch.doc>

תאריך: _____

פרטים כלליים על המסגרת החינוכית

פרטים כלליים על המסגרת ניתן לקבל בשיחה עם בעלת הגן/גננת/מנהלת המעון/משפחתון

שם הגן: _____ כתובת: _____

טלפונים: _____

מתי מסתיימת ההרשמה לגן? _____

במידה ומדובר בגן פרטי או משפחתון: שם בעלת הגן/ המשפחתון _____

שם הגננת _____ האם היא נשארת שנה הבאה? כן / לא

שייך לרשת: נעמ"ת עירוני

ויצ"ו פרטי

אמונה משפחתון בפיקוח

המתנ"ס המקומי אחר _____

משפחתון פרטי

מי מפקח על המסגרת? משרד התמ"ת משרד החינוך אין פיקוח כלל

הרשת אליה הוא שייך/רכזת אחר _____

שימו לב: גני המתנ"ס יכולים להיות: "מעון יום" (בפיקוח החברה למתנ"סים ומשרד התמ"ת) או גנים פרטיים

לחלוטין – בררו את הדבר.

מס' הילדים הכולל במסגרת: _____ מס' הילדים בקבוצה / בכיתה _____

מספר המטפלות בכיתה זו _____ יחס ילדים: מטפלת _____:

האם זהו מספר המטפלות לאורך כל שעות היום? (האם היחס נשאר כזה גם במהלך שינה וכד')

במידה ולא, פרטו _____

מי מספק את הארוחות למסגרת? קייטרינג/ מבושל במקום _____
האם קיים תפריט מסודר ומחייב של הארוחות (בקשו אותו)? _____

האם נחתם חוזה בין ההורים לבין בעלת המסגרת (בקשו עותק ממנו) כן / לא
האם הילדים מבוטחים נגד תאונות במסגרת? (בקשו העתק של פוליסת הביטוח) כן / לא
בקשו מבעלת המסגרת להציג בפניכם אישורים תקפים ממכבי אש וממשרד הבריאות.

עלות המסגרת לחודש _____ ש"ח; עלויות נוספות: חוגים _____ ש"ח
ועד הורים _____ ש"ח לחודש צהרון _____ ש"ח מתנות לילדים _____ ש"ח

במידה ומדובר על צהרון¹²: האם הצהרון מתקיים במקום? כן / לא
במידה ולא, כיצד הילדים מגיעים לצהרון? _____ עלות ההסעה לצהרון _____ ש"ח
מי מפעיל את הצהרון? שם: _____ טלפון: _____

זמני פעילות המסגרת: הגן/מעון/משפחתון עובד משעה _____ בבוקר ועד שעה _____ אחה"צ
בקשו לוח חופשות מסודר בכדי להמנע מהפתעות לא נעימות במהלך השנה.

טלפונים של הורים שילדם התחנך השנה במסגרת _____

(אל תסתפקו בטלפון אחד או שניים, בקשו יותר ודברו עם כולם – כך תוכלו לשמוע מגוון דיעות של הורים לגבי המסגרת)

¹² במידה וילדכם מגיע עם הסעה לצהרון חשוב לברר גם את הפרטים הבאים: האם הילדים מבוטחים במהלך הנסיעה? באיזה רכב מסייעים את הילדים לצהרון? האם יש מספיק מקומות לכל הילדים? האם הילדים חגורים בזמן הנסיעה? – במידה ומדובר בילדים צעירים מאוד יש לבדוק האם קיימים כסאות תינוק/בוסטרים כפי שמתחייב בחוק.

בטיחות ובריאות

סעיף זה הוא הראשון בשאלון מן הטעם הבא: על בטיחות ובריאות לא מתפשרים. אתם שולחים את ילדכם למסגרת חינוכית, ומסגרת זו צריכה להקפיד על נוהלי בטיחות ובריאות. הסעיפים להלן הם הבסיסיים ביותר, כדאי לבחון את רמת

הבטיחות במסגרת מעבר למצוין כאן.

לא	כן	1. האם קיימים נוהלים לשעת חירום (אש, פיגועים)?
☐	☐	• האם מספרי הטלפון לשעת חירום נמצאים ליד הטלפון?
☐	☐	• האם קיים מטפה לכיבוי אש בגן?
☐	☐	• לאנשי הצוות יש תעודת הסמכה בעזרה ראשונה
לא	כן	2. האם המרחב הפנימי במסגרת בטוח לילדים?
☐	☐	• יש כיסויים לשקעי חשמל
☐	☐	• צירי הדלתות מוגנים מפני אפשרות של תפיסת אצבעות
☐	☐	• יש סורגים על החלונות (חשוב גם בקומת קרקע)
☐	☐	• קיים ציוד עזרה ראשונה בגן
☐	☐	• שידת החתלה בטוחה ואין סכנת נפילה ממנה
☐	☐	• הצעצועים תקינים ובמצב סביר
☐	☐	• המקום מחומם בחורף וממוזג בקיץ
לא	כן	3. האם חצר הגן בטוחה לילדים?
☐	☐	• שטח המשחק מגודר
☐	☐	• אין בחצר מדרגות מרובות ו/ או שטחים מוגבהים ¹³
☐	☐	• יש משטח מוצל רחב
☐	☐	• ארגז החול מכוסה בבד ברזנט כל יום, בתום הפעילות
☐	☐	• כל המשחקים תקינים (אינם שבורים ואינם חלודים)
☐	☐	• כל המתקנים תקינים לשימוש (ללא פינות חדות, חלודה)
☐	☐	• המשטחים המרוצפים בחצר הגן שלמים וישרים
☐	☐	• המרזבים ממוקמים כך שאינם יכולים לפגוע בילדים
☐	☐	• מנועי המזגנים לא נגישים לילדים
לא	כן	4. האם קיימים במסגרת נוהלי ניקיון?
☐	☐	• מנקים ומחטאים את חדר השירותים בכל יום ¹⁴
☐	☐	• שוטפים את ריצפת הגן לפחות פעם ביום
לא	כן	5. בריאות של ילדים
☐	☐	• האם קיים בגן רישום של אלרגיות ומחלות כרוניות של הילדים?

¹³ במידה וישנם משטחים מוגבהים או מדרגות מרובות – בדקו האם יש מספיק מטפלות המשגיחות על הילדים בחצר. דוגמה: 2 מטפלות בחצר על 30 ילדים בגילאי שנתיים-שלוש – זהו יחס בעייתי מבחינת בטיחות.
¹⁴ חשוב מאוד! הכנסו לחדר השירותים בגן והתרשמו מרמת ההיגיינה בו. חדר השירותים יכול להעיד רבות על נוהלי הניקיון בגן.

☐	☐	<ul style="list-style-type: none"> • חומרים מסוכנים ותרופות אינם נמצאים בהישג ידם של ילדים אלא רק בארונית נעולה.
--------------------------	--------------------------	---

מרחב, ריהוט ופעילויות

המרחב הפנימי הוא מקום בו הילדים מבליים את רוב שעות היום במסגרת (ובחורף לעיתים, כל השעות) ולכן, חשוב לבדוק שהוא נוח, מתאים וזמין לילדים. המרחב הפנימי ואירגונו מעידים על התפיסה החינוכית של צוות הגן. לדוגמה, תצוגה של עבודות הילדים והחומר הלימודי מעידה על האופן בו רואה הצוות החינוכי את הילדים וההורים, וגם על חופש היצירתי שניתן לילדים במהלך היום.

לא	כן	1. המרחב הפנימי
☐	☐	<ul style="list-style-type: none"> • יש מספיק מרחב לילדים, מבוגרים וחפצים (לדוגמה, הריהוט לא מגביל את תנועת הילדים)
☐	☐	<ul style="list-style-type: none"> • יש איורור טוב, אור טבעי נכנס דרך חלונות
		2. ריהוט לטיפול שגרתי ולמידה
☐	☐	<ul style="list-style-type: none"> • רוב הריהוט יציב ובמצב תקין (לדוגמה, כיסאות ושולחנות לא שבורים)
☐	☐	<ul style="list-style-type: none"> • ישנה כמות מספקת של רהיטים (לדוגמה, לשגרת אכילה, לינה, משחק ולמידה)
לא	כן	3. עידוד לעצמאות
☐	☐	<ul style="list-style-type: none"> • הילדים ניגשים ולוקחים משחקים וספרים באופן עצמאי (משחקים וספרים ממוקמים בגובה של הילדים)
☐	☐	<ul style="list-style-type: none"> • בחדר השירותים ישנם: אסלות (מופרדות ע"י מחיצות ודלתות), כיורים, סבון, מגבת/מגבות נייר נמוכים ומתאמים לילדים
☐	☐	<ul style="list-style-type: none"> • יש מספיק אסלות וכיורים ביחס למספר הילדים (לדוגמה, 2 אסלות על 30 ילדים – מעט מדי)
לא	כן	4. ריהוט למטרות הרגעה ונוחות
☐	☐	<ul style="list-style-type: none"> • "פינה רכה"¹⁵ עומדת לרשות הילדים רוב היום
☐	☐	<ul style="list-style-type: none"> • יש מרחב פרטי¹⁶ והוא זמין לשימוש רוב שעות היום
לא	כן	5. ארגון מרחב למשחק
☐	☐	<ul style="list-style-type: none"> • קיימים לפחות שלושה מוקדי פעילות מוגדרים ומצוידים היטב (לדוגמה: פינת קוביות והרכבות, פינת בובות, ספרייה)
☐	☐	<ul style="list-style-type: none"> • הילדים נכנסים למוקדי הפעילות ומשחקים בהם

¹⁵ "פינה רכה" היא איזור מגודר בו הילדים יכולים לקרוא, לשחק בשקט, לנוח או לחלום. פינה רכה יכולה להיות מצוידת במספר כריות גדולות, ספה מרופדת או מזרן.

¹⁶ מטרת המרחב הפרטי לספק לילדים הפוגה מלחצי החיים בצוותא. המטרה אינה בידוד מהקבוצה לצורכי ענישה. מקום בו ילד אחד או שניים יכולים לשחק, מוגנים מכניסתם של ילדים אחרים אך בהשגחת מבוגרים, נחשב למרחב פרטי. ניתן ליצור מרחב פרטי על ידי מחיצות פיזיות כגון כונוניות ומדפים, או אוהל וכד'

6. תצוגה על הקירות		
לא	כן	
☐	☐	יש תמונות או תצוגה כלשהי
☐	☐	רוב התצוגה ממוקמת בגובה עיניהם של הילדים
☐	☐	רוב התצוגה היא עבודות של הילדים (ולא של הצוות)
☐	☐	העבודות של הילדים הן אישיות ולא אחידות ¹⁷

התרשמות כללית ממרחב הפנימי בגן:

חצר הגן

התפתחות תקינה של מערכת החושים והתנועה והתיאום ביניהם היא הבסיס ליכולת של ילד לתפקד בשגרת היום-יום: הוא לומד להכיר את הסביבה ולשלוט בה למילוי צורכיו ומשימותיו; להבין יחסים במרחב ולהרגיש בטוח. לחצר הגן (ולמרחב הפנימי של הגן) יש חשיבות רבה בלמידה ובהתפתחות זו של ילדים. בחצר, הילדים מפתחים את המוטוריקה הגסה על ידי ריצה, טיפוס, קפיצה. בנוסף, הם מפתחים כישורים חברתיים – הבעת רגשות, הצטרפות לקבוצת ילדים בעת משחק ושיתוף פעולה עם חברים. כישורי משחק – דימיון ויצירתיות, וכישורים קוגניטיביים – חשיבה, קשר סיבה-תוצאה ופתרון בעיות.

© מתוך תמדיך לחורים לבחירת מסגרת חינוכית בגיל הרך

1. חשוב מאוד שחצר הגן תכלול		
לא	כן	
☐	☐	שטח פעילות רחב ידיים (ככל שהילדים גדולים יותר בגיל כך הם זקוקים לשטח גדול יותר)
☐	☐	ציוד המטפח מגוון של כישורים: שמירה על שווי משקל, טיפוס, משחק בכדור, דיווש במכוניות, מגלשה
☐	☐	ארגז חול
☐	☐	יש בחצר ציוד למשחק סוציודרמטי: כלים, תיקים וכד'
☐	☐	ציוד תקין ובכמות מספקת כך שלילדים יש גישה ללא צורך לחכות זמן רב בתור
☐	☐	החצר בנויה כך שהצוות יכול לראות את כולה. יחד עם זאת, חשוב שיהיה מרחב פרטי יזום ע"י הצוות כגון, בית קטן

¹⁷ הכוונה של "עבודות אישיות" היא שתוכן או צורת העבודה נבחר ובוצע על ידי הילדים בדרכם האישית והיצירתית. פרויקטים בהם ילדים מחקים את דוגמת המחנכת ללא מקום לגיוון או יצירתיות אינם נחשבים "עבודה אישית".

אווירה בגן

בדיקת אווירה בגן, הכוללת את מערכות היחסים בתוך הצוות, בין הצוות לילדים ובין הילדים בינם לבין עצמם, היא בעלת חשיבות ראשונה במעלה. היא זו שתתן לכם מידע על החוויות שהילד שלכם חווה/יחווה בגן במהלך היום (כשאתם לא נמצאים). בדיקת יחסי עבודה וקשרים בין אנשים אינה פשוטה ודורשת מיומנות מקצועית. מה בכל זאת, כהורים, אתם יכולים לעשות?

אנחנו ממליצות (למרות המבוכה הכרוכה בכך) לשבת מספר דקות בפינת הגן, לעצום עיניים (כן, כן) ולהקשיב לקולות שעולים מהגן. באיזו עוצמה (ווליום) הצוות מדבר אל הילדים? איך הן פונות האחת אל השניה? האם אתם שומעים צעקות? האם אתם שומעים איסורים רבים ("אל תעשה", "לא לגעת שם", "לא לטפס על" וכד'), או אולי קולות רכים ונעימים? איך נשמעים הילדים? האם יש בכי רב בגן? האם הילדים נשמעים עסוקים? האם יש מריבות רבות בין הילדים?

© מתוך המדריך להורים לבחירת מסגרת חינוכית בגיל הרך

1. קשר עם הורים		
לא	כן	
☐	☐	• האם קיבלו אתכם בגן בסבר פנים יפות?
קיראו את הסימנים בין השורות: אם לא מאפשרים לכם להתרשם ולהסתכל, אם מתייחסים אליכם כאל טרננים, אין זה מקום מסביר פנים ולא יתאים גם לילדכם. במקום בו קבלת הפנים טובה ונעימה כלפיכם יש לשער שגם ילדכם יתקבל בו יפה ¹⁸ .		
2. אווירה ויחס לילדים		
לא	כן	
☐	☐	• המטפלת נמצאת בקרבת הילדים (כך שהילדים יכולים לפנות אליה בעת הצורך)
☐	☐	• כשהילדים מדברים אל המטפלת, היא מקשיבה בתשומת לב לדבריהם (יוצרת קשר עין/ מתכופפת לגובה הילדים וכד')
☐	☐	• מדברת אל הילדים בנינוחות ובסבלנות (טון נעים, בקול רגוע, מרבה בשאלות ולא בהוראות: לדוגמה, במקום "זוז קצת!" המטפלת אומרת "אתה מוכן לזוז בבקשה ולתת מקום גם לרוני לשבת?")
☐	☐	• נראה שהמטפלת נהנית להיות עם הילדים (מחייכת, דיבור נינוח וגילויי חיבה)
☐	☐	• נראית נלהבת מפעילות הילדים וממאמציהם (לדוגמה, "רוני, הצלחת לגזור אפילו שזה קשה!")
☐	☐	• מאפשרת לילדים לפעול ולשחק ללא איסורים והגבלות רבים
☐	☐	• המטפלת מביעה חום דרך מגע פיזי עם הילדים (ליטוף, חיבוק, הרמה על הידיים)

¹⁸ מתוך: "כיצד לבחור מסגרת טיפולית-חינוכית לתינוקות ופעוטות?" מאת יעל דיין

☐	☐	<ul style="list-style-type: none"> המטפלת משתמשת במגע פיזי להרגעה (כאשר ילד נופל, עצוב, כועס וכדומה)
☐	☐	<ul style="list-style-type: none"> משתמשת במגע פיזי עדין ונעים בזמן הטיפול השגרתי (בהחתלה, בהלבשה ובהאכלה).
☐	☐	<ul style="list-style-type: none"> הילדים באופן כללי נראים שמחים ופעילים (יש חיוכים, דיבור וגילוי חיבה בין הילדים, המחנכות מבטאות חום במגע פיזי)
<p>קיראו את הסימנים בין השורות: עבודה במסגרת חינוכית-טיפולית מצריכה קירבה פיזית לילדים ולפעילותם ולכן חשוב שהצוות ילבש לבוש יומיומי המאפשר תנועה מהירה ונוחה, ולא יגביל עיסוק בחומרים (גואש, חול וכד').</p>		
3. אוירה ויחסים בתוך הצוות		
לא	כן	<p>כדאי לדעת: האווירה והיחסים בין הצוות משפיעים באופן ישיר ועקיף על הילדים בגן. יחסים מתוחים, לא שוויוניים, רוויים בכעס ומתח פוגעים בתפקוד הצוות ועבודתו. לעומת זאת, תקשורת פתוחה, חלוקת תפקידים ברורה והוגנת ושיתוף פעולה בין הצוות תורמים לאווירה נינוחה ורגועה ולאקלים של כבוד וסובלנות, החשוב להתפתחות ילדכם. אנו מודעות שלעיתים קשה להבחין ביחסים בין הצוות, אך נסו להקשיב לסימנים המעידים על כך ולשאול את הצוות אם ניתן הדבר.</p>
☐	☐	<ul style="list-style-type: none"> התקשורת בין אנשי הצוות טובה ומשרה אווירה של חום ותמיכה
☐	☐	<ul style="list-style-type: none"> טון ועוצמת הדיבור בין הצוות רגועים ונעימים
☐	☐	<ul style="list-style-type: none"> המטפלות מתייעצות ביניהן (בנוגע לתכנון סדר יום ופעילויות, וכן בלבטים יומיומיים במסגרת עבודתן)
4. קשר ותקשורת בין הילדים לבין עצמם		
☐	☐	<ul style="list-style-type: none"> מאפשרים לילדים לנוע בחופשיות כך שהם מתקבצים באופן טבעי לתת-קבוצות ויש הזדמנויות למשחק משותף
☐	☐	<ul style="list-style-type: none"> האינטראקציות בין הילדים בדרך כלל חיוביות (משחקים יחד, מחכים בתור – אצל ילדים גדולים יותר)
☐	☐	<ul style="list-style-type: none"> רוב מוחלט של הילדים נראה עסוק בגן (ולא משוטט בחוסר מעש)
☐	☐	<ul style="list-style-type: none"> מבחינה חיצונית הילדים נראים נקיים ומסודרים

כדאי לדעת: בכל גן מתנהלות מריבות (קונפליקטים) בין ילדים. קונפליקטים בין ילדים בגיל הרך מהווים חלק בלתי נפרד וחשוב מתהליך התפתחותו החברתית-רגשית של הילד. דרך קונפליקטים הילד למד על חבריו, רצונותיהם וגם על הרצונות והכוונות שלו וכיצד להעביר ולהבהיר אותם. מטפלת מקצועית אמורה לתווך (לא להתעלם) בעת קונפליקט בין ילדים ולהוביל אותם כך שילמדו, בסופו של דבר, לפתור קונפליקטים בעצמם.

התרשמות כללית שלכם מן הגן ותפקוד הצוות:

חלק שלישי : שאלון עמדות

השאלון נועד לעזור לכם לערוך תיאום ציפיות עם המסגרת החינוכית – קודם כל, עם עצמכם ואחר כך מול המסגרת עצמה. הסוגיות שמועלות בשאלון זה אינן קשורות באופן ישיר באיכות טיפול, אלא, לשביעות הרצון שלכם, כהורים, מהמסגרת ומתפקוד הצוות. בחרנו להביא לכאן נושאים שמנסיוננו גורמים לקשיים בין הורים לצוות. בנוסף, לכל אחד מכם יש בוודאי את הנושאים המיוחדים והחשובים לו, גם לכך הקצנו מקום (בסוף השאלון).
הנושאים מסודרים על פי סדר הא"ב ולא על פי סדר חשיבותם.

אוכל

ארוחת צהרים :

כמה פעמים בשבוע נותנים לילדים "גיאנק פוד" לארוחת צהרים (פלאפל, מלוח, המבורגר, נקניקיות)?

בידקו את מגוון הממרחים המוצעים לילדים בארוחת ארבע (לא כל יום כריך עם שוקולד).

גמילה (מטיטולים וממוצץ)

האם מאפשרים לילדים להשתמש במוצץ מתי שהם רוצים?

גמילה מטיטולים – האם יש גמילה משותפת של מספר ילדים או על פי הקצב האישי של כל ילד? מה המדיניות לגבי ילדים גדולים (מעבר לגיל שלוש) שעדיין לא גמולים?

ועד הורים

מי אחראי על קופת הועד? כמה משלמים לועד? למה מיועד התשלום?

חוגים וטלוויזיה

אילו חוגים מועברים בגן? מי מעביר את החוגים? מי מחליט אילו חוגים יועברו (הגננת או ועד ההורים)? האם משלמים סכום נוסף על חוגים מעבר לתשלום החודשי הקבוע?

האם יש טלוויזיה בגן? כמה פעמים ביום צופים בה?

חצר הגן

האם במסגרת ישנה חצר גרוטאות (כמו שיש בהרבה קיבוצים) או מתקנים מעץ ופלטטיק?

חפץ מעבר

מה מדיניות הגן לגבי חפצי מעבר שמביאים מהבית? האם מגבילים את השימוש בהם?

טיולים

האם נהוג להוציא את הילדים לטיול מחוץ למסגרת? (אופייני בעיקר בקיבוצים ובמשפחתונים שאין להם חצר) האם הילדים מבוטחים במהלך הטיול?

ימי הולדת

איך נהוג לחגוג יום הולדת בגן? האם ההורים מוזמנים גם כן?

האם הילד צריך להביא מתנה לגן? האם ההורים צריכים לארגן את הפעילות?

סדר יום

מה עושים הילדים במשך היום? מי קובע את סדר היום בגן? האם סדר היום נוקשה או גמיש? מתי יש שינויים בסדר היום?

שינה בצהרים

האם ילד יכול להשאר ער בצהרים בזמן שכולם ישנים?

תוכנית חינוכית

במידה ורשמתם את ילדכם לגן שמצהיר על גישה חינוכית ייחודית (מונטסורי, אנתרופוסופי, זורם) אנו ממליצות בחום לבדוק לעומק מה המשמעות של הגישה ואת ההשלכות שלה על היום-יום בגן.

דברים שחשובים לי לבירור

_____1.

_____2.

ביבליוגרפיה:

דיין, י. (1996). ביצד לבחור מסגרת טיפולית-חינוכית לתינוקות ופעוטות. ירושלים: המרכז הלימודי לגיל הרך, תוכנית שוורץ האוניברסיטה העברית.

רוזנטל, מ. ושמעוני, ר. (1985). קריטריונים להגדרת איכות הטיפול במעונות יום לילדים. חברה ורווחה, 3-2, עמודים 147-160.

Arnett, J. (1989). Caregivers in day-care centers: Does training matter? Journal of Applied Developmental Psychology, 10(4), 541-552.

Harms, T., Cryer, D., Clifford, R. M. (1990). Infant/Toddler Environments Rating Scale. The University of North Carolina at Chapel Hill.

Harms, T. Clifford, R. M., Cryer, D. (1998). Early Childhood Environment Rating Scale Revised Edition (ECERS-R). The University of North Carolina at Chapel Hill.

Rao, N., Koong, M., Kwong, M., & Wong, M. (1999). Moving towards high quality early childhood education and care in Hong-Kong. Hong-Kong: Omep.

This document was created with Win2PDF available at <http://www.daneprairie.com>.
The unregistered version of Win2PDF is for evaluation or non-commercial use only.